

OS TESOUROS DE D. ANTONIO

Actividade orientada para alumnado a partir de 3º de Primaria.

Esta actividade baséase nunha dinámica de xogo de pistas onde, os e as participantes van facendo un percorrido que, aínda que pautado, ten unha parte importante de descubrimento e de necesaria construción do propio coñecemento. O motivo central desta actividade é D. Antonio Fraguas, primeiro director do Museo e persoa homenaxeada no 2019 polo Día das Letras Galegas. As diferentes pistas irán descubríndolle ao alumnado diferentes elementos presentes nas salas do Museo relacionados coa figura de D. Antonio e o seu traballo no campo da etnografía e da docencia.

Neste documento achegámosvos as instrucións do xogo, as pistas para darlle ao alumnado, as solucións das pistas para os e as docentes, bibliografía sobre D. Antonio e os planos do Museo para entregarllos ao alumnado.

As **instrucións** a ter en conta son:

- O xogo está deseñado para facer baixo a dirección do persoal docente do centro educativo.
- Tedes que traer impresas as copias das pistas e dos planos que vos achegamos neste documento.
- Non se recomenda que haxa máis de 30 alumnos e alumnas xogando á vez no Museo.
- Faranse grupos de 4 ou 5 alumnos e alumnas que levarán unha copia das follas de ruta coas pistas e un lapis ou bolígrafo.
- É importante antes de comezar o xogo, presentar o Museo ao alumnado e lembrarllas a súa responsabilidade cun patrimonio que é de todas as persoas. Tamén deles e delas.
- Para unha mellor orientación deberase repasar xunto co alumnado o plano do edificio e indicarlles o elemento central de circulación que é a escaleira helicoidal.
- O xogo ten unha organización circular, polo que as pistas comezan e rematan no mesmo punto, o busto de D. Antonio situado no claustro do Museo. As pistas levarán ao alumnado por todas as plantas, comezando na baixa, para continuar no entrechán, logo primeira planta e volver acabar na planta baixa.
- Na procura das pistas primará o traballo cooperativo tentando a distribución de tarefas entre os e as alumnas que integren cada equipo deixando claro que non hai premio nin gañadores e que do que se trata é de facer a visita ao Museo dun xeito máis ameno.
- Ao remate do xogo é conveniente realizar unha posta en común para fixar coñecementos, falar sobre estes, aclarar dúbidas e avaliar a actividade. Lembraide que ante calquera dúbida, consulta ou incidencia, o persoal de sala e de recepción está aí para axudarvos.

GRAZAS POLA VOSA ATENCIÓN.

PISTAS:

- Atopade no claustro do Museo este busto. Sabedes de quen é?

- Antonio Fraguas Fraguas foi o primeiro director do Museo que estades a piques de coñecer. Unha "Fragua" é o taller do oficio que vedes na foto, sabedes quen traballa nel? Ide descubri-lo a sala de Oficios!

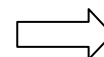

- D. Antonio investigou sobre algúns dos obxectos que podedes ver na sala. Sobre todo do oficio que vedes nesta foto, pois seu pai dedicouse a isto. Sabes xa que oficio é?

- Neste edificio hai unha obra feita en pedra única no mundo, unha escaleira con forma de hélice! Encontráde-a e escribide: cantas escaleiras hai?

- Fixádevos que están numeradas con números romanos (I, II e III).
Subide pola número III e entrade pola primeira porta ata atopar esta imaxe.

Xa estades diante da imaxe? Pois debedes saber que D. Antonio escribiu un libro sobre o traxe. Nel fálanos da peza que estades a ver e cóntanos que serve para protexernos da choiva. Sabedes cal é o seu nome?

- Outro tema sobre o que lle gustaba moito escribir eran as festas. Por exemplo ten libros sobre estas dúas festas que vedes nas fotos. Se queredes saber como se chaman, teredes que ir ao andar de arriba e atopalas!

- Pero sabedes o que lle encantaba a D. Antonio? De todos os traballos que fixo, o que máis lle gustaba era **ser mestre**! Encontrade esta escola (está moi preto de onde estades) e fixédevos: que cousas hai encima do pupitre?

- Antes de acabar o xogo hai que superar unha proba máis! Tedes que aprender esta canción que lle cantaron a D. Antonio cando investigou sobre costumes mariñeiras: "*Pasei pola ponte abaixo, vin saltar unha sardiña, mariñeiros, ide o mar, e botádelle a traíña*".

A traíña é unha rede que se usa nos barcos chamados **traíñeiras**. Ide a sala do mar e descubrid como se move unha traíñeira: con velas ou con remos?

- **Parabéns!** Completastes o xogo! Volvede agora ao busto de D. Antonio e repasade xunto cos compañeiros e coas compañeiras:

- Que significan os apelidos de D. Antonio?

- A que se dedicou o pai de D. Antonio?

- D. Antonio foi o 1º ou o 2º director do Museo do Pobo Galego?

- Escribiu un libro sobre a roupa en Galicia? Verdadeiro ou Falso?

- Escribiu sobre a festa que se fai con castañas? Como se chama esa festa?

- Cal foi o oficio que máis lle gustou ser?

SOLUCIÓNS:

(Apartado para o persoal docente)

Xuntamos a Unidade Didáctica sobre vida e obra de D. Antonio Fraguas para que poidades preparar as respostas a este xogo ou aqueles interrogantes que lles poda xurdir ao alumnado. Neste apartado facémosvos suxestións de respostas e achegamos a situación de cada pista para que poidades axudar e orientar ao voso alumnado.

- Atopade no claustro do Museo este busto. Sabedes de quen é?

O busto de D. Antonio localízase na planta baixa, no claustro do Museo, ao lado da entrada á igrexa de Bonaval.

D. Antonio Fraguas foi o primeiro director Museo. Destaca o seu labor científico como recopilador etnográfico sobre temas relacionados co traxe, as festas, cantigas ou oficios como a cantería e, o seu labor docente, como mestre. Sobre a súa vida e obra recomendamos ler a Unidade didáctica.

- Antonio Fraguas Fraguas foi o primeiro director do Museo que estades a piques de coñecer. Unha "Fragua" é o taller do oficio que vedes na foto, sabedes quen traballa nes? Ide descubri-lo a sala de Oficios!

A fragua ou forxa é o obradoiro das persoas que se dedican a traballar o ferro. A vitrina da imaxe localízase na planta baixa, na sala de oficios.

- D. Antonio investigou sobre algúns dos obxectos que podedes ver na sala. Sobre todo do oficio que vedes nesta foto, pois seu pai dedicouse a isto. Sabes xa que oficio é?

O oficio do que estamos a falar é a cantería. D. Antonio naceu en Cotobade, terra de canteiros e seu pai, antes de emigrar ao Brasil, foi canteiro de profesión. A vitrina da imaxe localízase na planta baixa, na sala de oficios.

- Neste edificio hai unha obra feita en pedra única no mundo, unha escaleira con forma de hélice! Encontrádea e escribide: cantas escaleiras hai?

A tripla escaleira helicoidal de Bonaval é unha obra barroca única no mundo feita por Domingo de Andrade. Das tres escaleiras, hai unha que chega máis arriba que as demais pois ten que comunicar un balcón situado no cumio da torre. É a nº I. A nº II e III para no último andar do convento.

- Fixádevos que están numeradas con números romanos (I, II e III).

Subide pola número III e entrade pola primeira porta ata atopar esta imaxe.

Xa estades diante da imaxe? Pois debedes saber que D. Antonio escribiu un libro sobre o traxe. Nel fálanos da peza que estades a ver e cóntanos que serve para protexernos da choiva. Sabedes cal é o seu nome?

No libro "El traje", D. Antonio fálanos de diferentes prendas de vestir. A corozza é unha delas. Está situada no entrechán, na sala de indumentaria.

- Outro tema sobre o que lle gustaba moito escribir eran as festas. Por exemplo ten libros sobre estás dúas festas que vedes nas fotos. Se queredes saber como se chaman, teredes que ir ao andar de arriba e atopalas!

D. Antonio ten varios libros a falar do entroido e do magosto, así como da castaña e do castiñeiro. Podedes consultar a súa bibliografía no catálogo en liña da biblioteca do Museo. As pezas que se ven nas fotos están situadas no primeiro andar, na sala de sociedade.

- Pero sabedes o que lle encantaba a D. Antonio? De todos os traballos que fixo, o que máis lle gustaba era **ser mestre!** Encontrade esta escola (está moi preto de onde estades) e fixédevos: que cousas hai encima do pupitre?

D. Antonio estivo a piques de emigrar, xunto co seu pai, ao Brasil. Foi grazas ao seu profesor de escola que D. Antonio quedou en Galicia e conseguiu estudar ata sacar a praza de mestre en 1933, exercendo ata 1936 na Estrada. Coa ditadura franquista será suspendido do seu emprego e soldo dada a súa relación co Partido Galeguista. En 1950 volve opositar e sacar praza de mestre no instituto de Lugo. A súa xubilación chegará en Compostela, no instituto Rosalía de Castro.

A escola que teñen que procurar localízase no primeiro andar, na sala de sociedade, no espazo da "Corrente da vida". Como curiosidade, as pizarras que se ven na sala son doazón de D. Antonio, ao igual que o cartabón.

- Antes de acabar o xogo hai que superar unha proba máis! Tedes que aprender esta canción que lle cantaron a D. Antonio cando investigou sobre costumes mariñeiras: "*Pasei pola ponte abaixo, vin saltar unha sardiña, mariñeiros, ide o mar, e botádelle a traíña*".

A traíña é unha rede que se usa nos barcos chamados **traíñeiras**. Ide a sala do mar e descubride como se move unha traíñeira: con velas ou con remos?

D. Antonio recopilou moitos contos, refráns e cantos que nos achegan información sobre a cultura tradicional galega. Un exemplo tédelo nesta copla que fala sobre a traíña, rede usada nas traíñeiras, embarcacións especializadas na pesca da sardiña por todo o mar Cantábrico.

A traíñeira é a embarcación máis grande da sala, móvese propulsada por remos e na actualidade, aínda que seu uso orixinal desapareceu, segue usándose en competicións deportivas.

Podedes atopala na planta baixa, na sala do mar.

- **Parabéns!** Completastes o xogo! Volvede agora ao busto de D. Antonio e repasade xunto cos compañeiros e coas compañeiras:

- Que significan os apelidos de D. Antonio? Obradoiro onde se traballa o ferro.

- A que se dedicou o pai de D. Antonio? Foi canteiro.

- D. Antonio foi o 1º ou o 2º director do Museo do Pobo Galego? O 1º.

- Escribiu un libro sobre a roupa en Galicia? Verdadeiro ou Falso?

- Escribiu sobre a festa que se fai con castañas? Escribiu. Como se chama esa festa?
Magosto

- Cal foi o oficio que máis lle gustou ser? Mestre

BIBLIOGRAFÍA SOBRE D. ANTONIO FRAGUAS

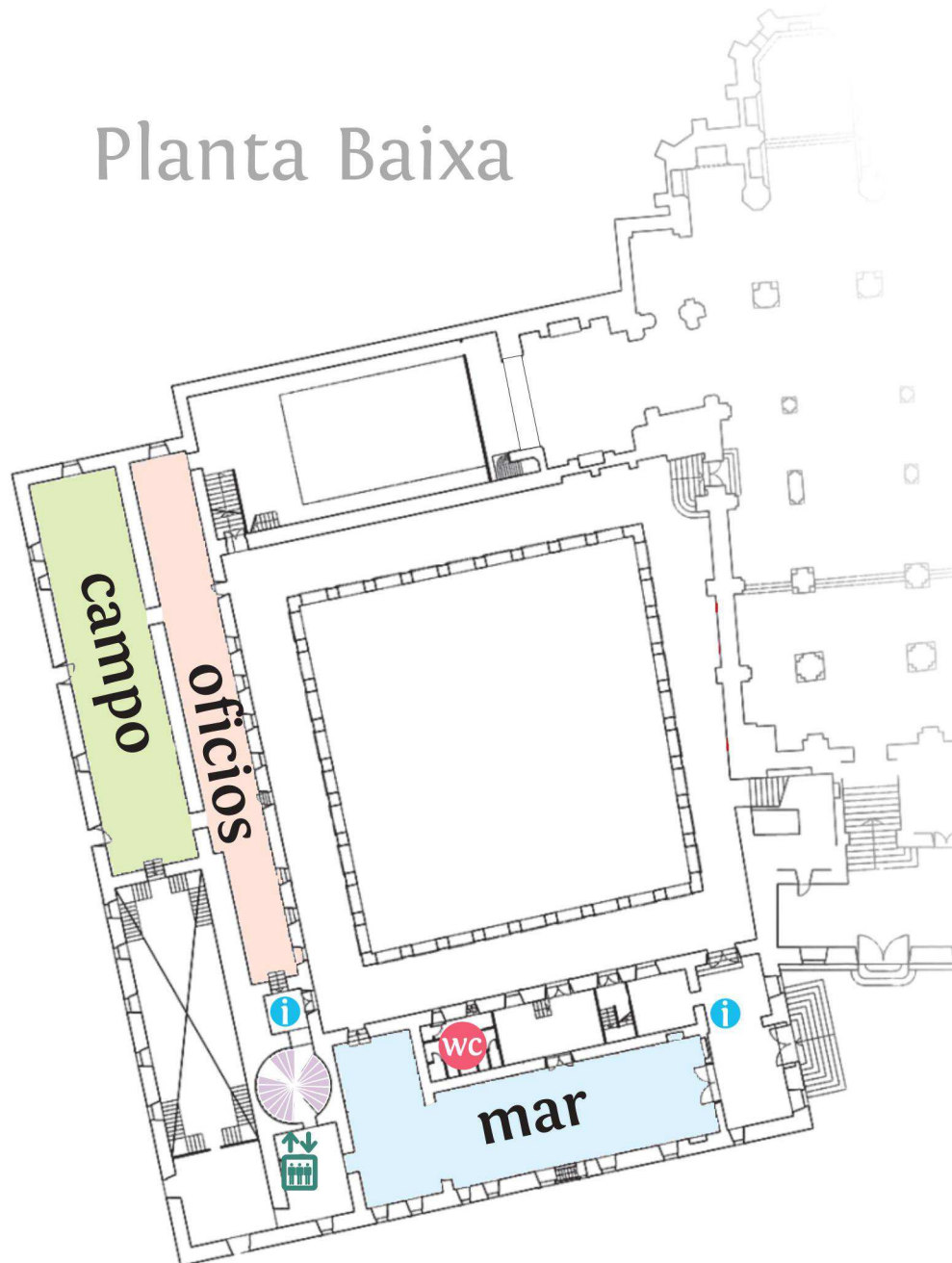
Antonio Fraguas: profesor, xeógrafo, historiador, antropólogo. Galego de ben. Clodio González Pérez (1998).

Antonio Fraguas Fraguas. Unidade didáctica. Museo do Pobo Galego (2005).

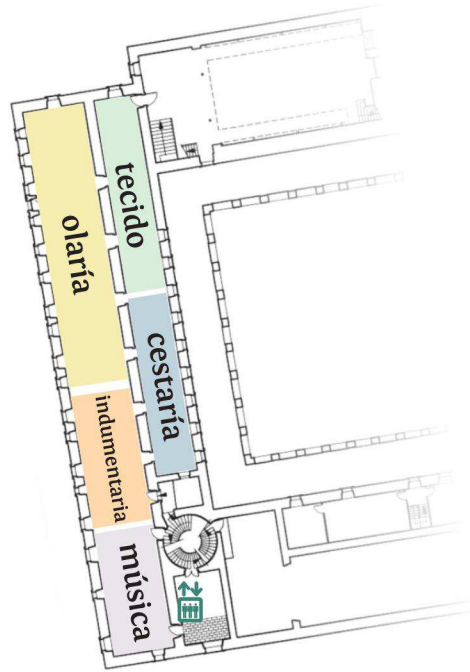
Antonio Fraguas Fraguas 1905-1999. Museo do Pobo Galego (2006).

Planos

Planta Baixa

Entrechan

Planta Primeira

